C/2025/106

10.1.2025

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

Všeobecná nerovnováha v oblasti sociální ochrany, zejména v případě nových forem práce a pracovníků v nestandardní formě zaměstnání

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(C/2025/106)

Zpravodajka: **María del Carmen BARRERA CHAMORRO**

Poradci	Anna KWIATKIEWICZ (pro skupinu I) Cristóbal MOLINA NAVARRETE (pro zpravodajku skupiny II)
Rozhodnutí plenárního shromáždění	15. 2. 2024
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	3. 10. 2024
Přijato na plenárním zasedání	23. 10. 2024
Plenární zasedání č.	591
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželo se hlasování)	140/13/51

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV připomíná, že Evropská unie a členské státy, vědomy si základních sociálních práv, jak jsou stanovena v Evropské sociální chartě, si kromě podpory vysoké míry zaměstnanosti a zlepšování životních a pracovních podmínek stanovily jako cíl „přiměřenou sociální ochranu“ (článek 151 SFEU). V tomto smyslu zásada č. 12 evropského pilíře sociálních práv uznává „právo na přiměřenou sociální ochranu“ pro pracovníky bez ohledu na typ a délku trvání pracovního poměru, včetně „srovnatelných podmínek“ pro osoby samostatně výdělečně činné.

1.2 EHSV bere v souladu s nedávnou zprávou Evropské komise na vědomí, že v nejkonkurenceschopnějších hospodářstvích a na nejdynamičtějších trzích práce, jako jsou hospodářství a trhy Unie a členských států, se již po několik desetiletí rozvíjejí tzv. nestandardní formy zaměstnání. Tato zpráva potvrzuje, že pod tyto formy zaměstnání spadá více než třetina aktivního obyvatelstva Evropské unie. Podle zpráv MOP na toto téma jsou příčiny těchto procesů přechodu ze standardního zaměstnání na nestandardní zaměstnání různé a jsou na vzestupu. Jde například o globalizaci, organizační inovace podniků, digitalizaci, vlastní podmínky sociálního pokroku a změny a nedostatky v regulaci pracovních vztahů.

1.3 EHSV bere na vědomí shodu na institucionální úrovni založenou na dostupných výzkumech (MOP, Komise, Rada, Evropský parlament), že je třeba zohlednit veškeré formy, které neodpovídají standardnímu zaměstnání (zaměstnanecká a podřízená činnost, na plný úvazek a se stálým pracovním místem), jako je atypická práce, a to včetně nových forem zaměstnání (dočasné zaměstnání, částečný úvazek, občasná práce, práce na zavolanou, práce prostřednictvím platforem, zastírané pracovní vztahy, ekonomicky závislá nebo zranitelná samostatná výdělečná činnost). Ačkoli MOP jasně rozlišuje mezi nestandardním zaměstnáním a nejistým zaměstnáním, pracovníci v nestandardní formě zaměstnání nemají stejnou úroveň ochrany jako pracovníci ve standardní formě zaměstnání, a proto v mnoha případech nemají zaručen přístup k dostatečným a udržitelným dávkám.

1.4 EHSV připomíná, že prakticky všechny členské státy Evropské unie ratifikovaly Evropskou sociální chartu (alespoň tu z roku 1961), což znamená, že přijaly závazek „udržovat systém sociálního zabezpečení na dostatečné úrovni, přinejmenším na úrovni stejné, jaká se vyžaduje pro ratifikaci Úmluvy Mezinárodní organizace práce“, a „usilovat o postupné zvýšení úrovně systému sociálního zabezpečení“, jak je stanoveno v čl. 12 odst. 2 a 3. EHSV proto vyzývá instituce správy EU a členské státy, aby v rámci svých příslušných kompetencí a v návaznosti na sociální dialog na příslušných úrovních zajistily, že systémy sociální ochrany budou přizpůsobeny nestandardním formám práce, tak aby bylo zaručeno dostatečné a udržitelné pokrytí a dávky za účelem zajištění důstojné práce a života.

1.5 EHSV se domnívá, že – aniž by byla dotčena možnost prozkoumat normativní nástroj – cesta vytyčená doporučením Rady členským státům o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně umožňuje dosáhnout pokroku, pokud jde o:

a) přiměřené systémy sociální ochrany (vyrovnání rozdílů v oficiálním přístupu);

b) kumulativní práva nebo práva přenositelná mezi systémy (efektivní sociální zabezpečení);

c) dostatečné dávky s poměrnými příspěvky (přiměřenost);

d) přiměřené informace o právech a povinnostech (transparentnost).

1.6 Podle nastavení MOP jsou přiměřené a udržitelné systémy sociální ochrany nezbytnou podmínkou pro zaručení kvality života všech osob. EHSV se proto domnívá, že je nezbytné, aby členské státy – při zohlednění vnitrostátních postupů – přešly na takové systémy sociální ochrany, které se nebudou zaměřovat jen na pracovníky, ať už ve standardní nebo nestandardní formě zaměstnání, nýbrž na všechny občany, budou poskytovat minimální příjem osobám, které nejsou schopny pracovat, a kombinovat pobídky k návratu do zaměstnání s pomocí při tomto návratu pro ty, kdo mohou pracovat, v souladu se zásadou 14 evropského pilíře sociálních práv, přičemž bude vždy zaručena dostatečná ochrana a finanční udržitelnost těchto systémů.

1.7 Aby bylo možné tento pokrok financovat, EHSV vybízí členské státy, aby provedly důkladný a kompletní přezkum zdrojů financování systémů sociální ochrany tak, aby byla zaručena jejich finanční udržitelnost a přitom nebyla ohrožena tvorba pracovních míst. EU může podpořit členské státy v tomto úsilí tím, že usnadní výměnu zkušeností souvisejících s přezkumem/reformou vnitrostátních systémů sociální ochrany.

1.8 EHSV uznává, že primární odpovědnost za přizpůsobení systémů sociální ochrany hospodářským změnám a změnám na trhu práce nesou členské státy za přispění sociálního dialogu. Unie by v rámci zásady subsidiarity měla vyvíjet větší úsilí, aby pomohla členským státům čelit překážkám, jež byly identifikovány coby nejvýznamnější, s cílem přezkoumat a v případě potřeby řešit nedostatky v oblasti sociální ochrany pro nestandardní zaměstnání, tak aby byly zaručeny dostatečné a udržitelné dávky srovnatelné s dávkami vyplácenými v případě standardního zaměstnání, aniž by byly narušeny výhody nestandardního zaměstnání z hlediska flexibility pro podniky a zaměstnance.

1.9 EHSV konstatuje, že Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) a vnitrostátní soudy omezují možnost zavádět prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů pozitivní opatření k nápravě genderových rozdílů v oblasti sociální ochrany. Proto navrhuje Komisi a Radě reformovat směrnici 79/7/EHS ([1]) s cílem přizpůsobit ji současnosti. EHSV proto vyzývá Komisi, aby co nejdříve posoudila provádění směrnice 79/7/ES a případně navrhla Radě a Evropskému parlamentu reformy, které považuje ze strany členských států a v rámci sociálního dialogu za nejvhodnější pro podporu účinné nápravy těchto nedostatků, v souladu s čl. 157 odst. 4 SFEU.

1.10 EHSV se domnívá, že dalším užitečným způsobem, jak dosáhnout pokroku v oblasti osvědčených postupů uplatňovaných při přizpůsobování vnitrostátních systémů sociální ochrany moderním trhům práce s různými smlouvami a smluvními ujednáními – z nichž 40 % ([2]) tvoří nestandardní zaměstnání – a napravit případnou nerovnováhu, je výměna zkušeností mezi členskými státy. Žádá proto Komisi, aby podporovala tento typ setkávání sloužících ke vzájemnému učení a usnadnila účast vnitrostátních sociálních partnerů a EHSV na těchto setkáních.

([1]) Směrnice Rady ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 6, 10.1.1979, s. 24).

([2]) Zpráva Komise Radě o provádění doporučení Rady o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně, 31.1.2023, COM(2023) 43 final.

2. **Souvislosti, odůvodnění a hlavní témata stanoviska**

2.1 Záruka přiměřené sociální ochrany pro všechny je součástí koncepce důstojné práce. To potvrdil EHSV ve svém stanovisku ke sdělení Evropské komise Důstojná práce na celém světě ([3]).

2.2 Udržitelná budoucnost pro Evropskou unii může být založena pouze na kombinaci dostatečně konkurenceschopného hospodářského systému a silného sociálního rozměru. EHSV proto podporuje zlepšení sociální ochrany pro všechny jakožto základního a neodmyslitelného prvku evropského sociálního modelu. Tak to doporučuje stanovisko k provádění evropského pilíře sociálních práv s cílem zajistit solventnost spolehlivých, přiměřených a dostatečných systémů sociální ochrany ([4]), při současném respektování různých vnitrostátních tradic a rozdělení pravomocí.

2.3 EHSV konstatuje, že dochází k významnému přechodu od standardní formy zaměstnání (zaměstnanec, smlouva na dobu neurčitou, plný úvazek) k nestandardním formám, a to jak tradičním (částečný úvazek, dočasné zaměstnání, občasná práce), tak novým (práce prostřednictvím digitálních platforem, ekonomicky závislá nebo zranitelná samostatná výdělečná činnost ([5])) (MOP, 2016 ([6]); Eurofound, 2017 ([7]); Rada, 2019 ([8]); Komise, 2023 ([9])). Na všechny tyto procesy mají vliv změny ve světě práce, makroekonomické kolísání a krize a reformy právních předpisů.

2.4 EHSV již měl příležitost vyjádřit, že podporuje posílení podmínek transparentnosti a předvídatelnosti zaměstnání v právu Unie a ve vnitrostátním právu pro pracovníky, zejména v nestandardní formě zaměstnání ([10]). K těmto podmínkám transparentnosti patří sociální ochrana.

2.5 S ohledem na tento vývoj hospodářství a trhů práce evropské orgány upozorňují, že vedle toho, že tyto nestandardní formy zaměstnání přinášejí podnikům a jednotlivcům příležitosti související s flexibilitou řízení, představují také rizika z důvodu hospodářské nejistoty. Jak varuje Komise (2023) a MOP (2016), tyto nedostatky v oblasti sociální ochrany mohou mít rovněž negativní dopad na celé hospodářství a společnost, protože ohrožují domácí poptávku, investice do lidského kapitálu a sociální soudržnost.

2.6 EHSV souhlasí s Radou a Komisí, že přetrvávající nedostatky systémů sociální ochrany, pokud jde o nestandardní formy zaměstnání, zhoršují rozdíly mezi generacemi občanů, ženami a muži nebo sociálními skupinami. Hlavním důvodem těchto potenciálních situací sociální nerovnosti je skutečnost, že nestandardní formy zaměstnání se týkají zaměstnávání zejména mladých osob, přistěhovalců a žen, takže se v těchto skupinách obzvláště často vyskytuje dočasná práce, práce na částečný úvazek, občasná nebo příležitostná práce, práce na zavolanou, smlouvy na nulový počet hodin atd.

2.7 EHSV se v souladu s návrhem MOP domnívá, že v tomto scénáři by odstraňování nedostatků v přístupu k dostatečné sociální ochraně pro nestandardní formy zaměstnání, rovněž pro samostatnou výdělečnou činnost, zejména ekonomicky závislých osob samostatně výdělečně činných a těch, které jsou ve zranitelné situaci, prostřednictvím kombinace vhodných legislativních reforem a nelegislativních, politických opatření a finanční podpory rozhodujícím způsobem přispělo ke zmírnění nerovností, včetně rozdílů mezi ženami a muži v oblasti sociální ochrany ([11]).

([3]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Důstojná práce na celém světě (COM(2022) 66 final) (Úř. věst. C 486, 21.12.2022, s. 149).
([4]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropský pilíř sociálních práv – hodnocení počátku provádění a doporučení do budoucna (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 14, 15.1.2020, s. 1).
([5]) https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2023-04/Study-on-the-extent-of-dependent-self-employment-in-the-EU.pdf.
([6]) https://www.ilo.org/publications/non-standard-employment-around-world-understanding-challenges-shaping.
([7]) https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/2017/non-standard-forms-employment-recent-trends-and-future-prospects.
([8]) Úř. věst. C 387, 15.11.2019, s. 1.
([9]) COM(2023) 43 final.
([10]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu doporučení Rady o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně [COM(2018) 132 final] (Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 135).
([11]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Rovnost žen a mužů na evropských trzích práce (průzkumné stanovisko na žádost Evropského parlamentu) (Úř. věst. C 110, 22.3.2019, s. 26).

2.8 EHSV bere na vědomí zprávu ([12]) Komise Radě o provádění doporučení Rady o přístupu zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně, podle níž bylo v roce 2021 téměř 40 % zaměstnaných obyvatel EU v nestandardních formách práce. Téměř jeden milion osob představují ekonomicky závislé osoby samostatně výdělečně činné. Téměř jeden milion osob představují ekonomicky závislé osoby samostatně výdělečně činné. EHSV bere na vědomí, že významný proud mezinárodní právní literatury ([13]), k němuž se přiklonila Evropská komise, dokládá, že velká část systémů sociálního zabezpečení vykazuje nedostatky, pokud jde o přiměřenou ochranu v případech, kdy jsou pracovníci v nestandardní formě zaměstnání.

2.9 EHSV konstatuje, že MOP vyjadřuje znepokojení také ohledně velkého rizika hospodářské nejistoty vyplývajícího z nestandardních forem zaměstnání a v zájmu jeho prevence navrhuje legislativní a politická opatření, která, aniž by nestandardní zaměstnání připravila o flexibilitu, jež je s nimi spojena, zaručí přiměřenou sociální ochranu (přístup, efektivní sociální zabezpečení, přiměřenost a transparentnost) ([14]). Současné trhy práce tedy poskytují více příležitostí a lepší příležitosti, ale také se potýkají s četnými situacemi nedostatečné sociální ochrany. EHSV se proto domnívá, že instituce správy EU a členské státy by v rámci svých příslušných kompetencí a v návaznosti na sociální dialog na příslušných úrovních měly zvýšit své úsilí o zajištění toho, aby byly systémy sociální ochrany přizpůsobeny těmto nestandardním formám práce, tak aby bylo zaručeno dostatečné a udržitelné pokrytí a dávky za účelem zajištění důstojné práce a života. Podmínkou podpory udržitelnosti systémů sociálního zabezpečení je stabilní a vysoká úroveň zaměstnanosti.

3. **Evropský kontext a institucionální a vědecké postoje**

3.1 EHSV připomíná, že zásada č. 12 evropského pilíře sociálních práv uznává „právo na přiměřenou sociální ochranu“ pro všechny zaměstnance, bez ohledu na druh a délku jejich pracovního poměru. Totéž platí – za srovnatelných podmínek – i pro osoby samostatně výdělečně činné. Členské státy by proto měly být povzbuzovány a podporovány při reformě svých vnitrostátních systémů sociální ochrany s cílem zajistit přístup k sociální ochraně všem, bez ohledu na druh pracovní smlouvy, a to i osobám samostatně výdělečně činným. Proto by pracovníci v nestandardní formě zaměstnání měli mít možnost požívat téže ochrany jako pracovníci ve standardní formě zaměstnání, tak, aby měli přístup k dostatečným a udržitelným dávkám úměrně svým příspěvkům do rozpočtu.

3.2 Aby byl tento cíl sociální politiky uveden do praxe, přijala Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele dne 8. listopadu 2019 doporučení Rady ([15]) o přístupu k sociální ochraně, ve kterém se členským státům doporučuje, aby zaručily, že všichni pracovníci a osoby samostatně výdělečně činné mohou využívat:

a) systémy sociální ochrany (vyrovnání rozdílů v oficiálním přístupu);

b) kumulativní práva nebo práva přenositelná mezi systémy (efektivní sociální zabezpečení);

c) dostatečné dávky s poměrnými příspěvky (přiměřenost);

d) přiměřené informace o právech a povinnostech (transparentnost).

3.3 V 19. bodě doporučení Rady jsou členské státy vyzývány, aby uplatňovaly stanovené zásady a předložily plán s informacemi o odpovídajících opatřeních, jež mají být na vnitrostátní úrovni přijata. K prosinci 2022 předložily tento vnitrostátní prováděcí plán všechny členské státy kromě Lucemburska. Vnitrostátní prováděcí plány byly v prosinci 2021 projednány Radou pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele v rámci evropského semestru a v květnu 2022 Výborem pro sociální ochranu. Proběhly také konzultace se sociálními partnery (v květnu 2022).

([12]) COM(2023) 43 final.

([13]) Spasova, S., et al., *Access to social protection for people working on non-standard contracts and as self-employed in Europe: a study of national policies 2017*, zpráva Evropské sítě sociální politik pro Evropskou komisi, Lucembursko, 2017; Westerveld, M., a Olivier, M.(dir.), *Social Security outside the Realm of the Employment Contract. Informal Work and Employee-Like Workers*, Cheltenham, Edward Elgar, 2019; Daugareilh, I., *Introduction: Social protection for digital platform workers in Europe*, International Social Security Review, sv. 74, č. 3–4, zvláštní vydání, 2021, s. 5–12.

([14]) *Non-standard employment around the world: Understanding challenges, shaping prospects*, Ženeva, BIT, 2016, s. 18–19.

([15]) https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=cs&catId=89&furtherNews=yes&newsId=9478.

3.4 Komise přezkoumala dosavadní uplatňování cílů doporučení členskými státy. EHSV bere na vědomí zprávu ([16]) předloženou za tím účelem (v lednu 2023), v níž Komise konstatuje určitý pokrok a mnoho nedostatků. Spolu se zmíněnými vnitrostátními prováděcími plány Komise zohlednila cíle strukturálních reforem spojené se zlepšením sociální ochrany nestandardních zaměstnání v národních plánech pro oživení a odolnost.

3.5 EHSV bere na vědomí, že národní plány pro oživení a odolnost urychlují digitální a ekologickou transformaci. Digitální transformace podporuje rozmach hospodářství a práci prostřednictvím digitálních platforem. To nabízí značné příležitosti, pokud jde o přístup na trh práce a dodatečný výdělek, který zlepší výši příjmu, ale přináší také nedostatky v oblasti sociální ochrany, jež ztěžují důstojný život, zejména nejzranitelnějším skupinám.

3.6 Aby byl splněn cíl přiměřené sociální ochrany obsažený v článku 151 SFEU, považuje EHSV za nezbytné podrobně prozkoumat spravedlivé a účinné řízení ekologické transformace, což vyžaduje také přizpůsobení a posílení již existujících sítí členských států v oblasti sociálního zabezpečení, a to s podporou Evropské unie a v návaznosti na sociální dialog na příslušných úrovních, aby byly kompenzovány dopady boje proti změně klimatu na blahobyt nejzranitelnějších osob, skupin a oblastí.

3.7 Na počátku roku 2022 se objevila nová výzva pro hospodářství, společnost a evropské systémy ochrany: hospodářské a geopolitické prostředí vyvolané útočnou válkou Ruska proti Ukrajině. Tento vytrvalý konflikt představuje nová rizika chudoby pro domácnosti, již tak zranitelné, a to mnohem více pro ty, jejichž členové mají nízkou kvalifikaci, nepracují na plný úvazek, vykonávají jiné formy práce, mají nestandardní zaměstnání nebo jsou ekonomicky neaktivní. Proto je nezbytné v rámci evropského semestru podporovat udržitelné a inkluzivní vnitrostátní systémy sociální ochrany, neboť vytvářejí sociální přínosy a rovněž přínosy hospodářské. Takové systémy jsou důležité pro dobře fungující trhy práce, neboť poskytují podporu v případě životních situací, jako jsou nemoc nebo nezaměstnanost. Budou zároveň podporovat přechody mezi zaměstnáními a zkracovat období neaktivity u osob, které mohou pracovat.

3.8 EHSV konstatuje, že Komise a Rada zahájily od roku 2019 různé iniciativy, a to i legislativní, spojené s ochranou nestandardních forem zaměstnání (přiměřenost minimálních mezd, podpora přiměřeného minimálního příjmu zajišťujícího aktivní začlenění, směrnice o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách, která zahrnuje informace o sociálním zabezpečení, směrnice ke zlepšení práce prostřednictvím platforem atd.).

3.9 EHSV bere na vědomí, že Komise monitoruje otázky spojené se sociální ochranou v rámci evropského semestru. Kromě toho monitor výsledků v oblasti sociální ochrany (nástroj sledování vypracovaný spolu s Výborem pro sociální ochranu za účelem zjištění klíčových sociálních trendů v EU) každoročně identifikuje členské státy, jež čelí klíčovým sociálním výzvám týkajícím se přístupu k sociální ochraně.

4. **Obecné připomínky**

4.1 EHSV připomíná, že prakticky všechny členské státy Evropské unie ratifikovaly Evropskou sociální chartu, což znamená, že přijaly závazek „udržovat systém sociálního zabezpečení na dostatečné úrovni, přinejmenším na úrovni stejné, jaká se vyžaduje pro ratifikaci Úmluvy Mezinárodní organizace práce“, a „usilovat o postupné zvýšení úrovně systému sociálního zabezpečení“, jak je stanoveno v čl. 12 odst. 2 a 3 ([17]). V důsledku toho se zavázaly, že se budou neustále přizpůsobovat změnám na trzích práce v kontextu měnících se a konkurenceschopných hospodářství, aby prostřednictvím přiměřených, dostatečných a udržitelných systémů zaručily spravedlivou sociální ochranu pro všechny, a v tomto svém úsilí by měly být popřípadě podporovány.

4.2 S ohledem na zprávu Komise (2023) EHSV konstatuje, že převážná část systémů sociální ochrany je zůstává koncipována pro standardní formy zaměstnání a pracovníky ve standardním pracovním poměru (příspěvkový přístup). V důsledku toho se na stále větší část aktivního obyvatelstva nevztahuje dostatečná sociální ochrana, a to z důvodu jejich situace spojené s větším rizikem a zranitelností na trhu práce (zaměstnanec nebo osoba samostatně výdělečně činná) nebo druhu jejich pracovního poměru.

([16]) COM(2023) 43 final.
([17]) Revidovaná Evropská sociální charta.

4.3 EHSV bere na vědomí mimořádné rozdíly mezi jednotlivými členskými státy při uplatňování doporučení a potvrzuje významnou územní nerovnováhu. EHSV sdílí znepokojení Komise ohledně toho, že pouze menšina států řeší komplexním a soudržným způsobem stávající nedostatky v oblasti skutečného přístupu, efektivního sociálního zabezpečení a přiměřenosti sociální ochrany. Pro nápravu těchto nedostatků je proto – na základě zásad řádné správy věcí veřejných – nezbytné zintenzivnit a urychlit úsilí o provádění příslušných opatření. Přizpůsobení systémů tak, aby byl zajištěn lepší přístup k sociální ochraně pro všechny, je dlouhodobý proces, do kterého jsou zapojeni sociální partneři a další příslušné vnitrostátní organizace.

4.4 EHSV kladně hodnotí používání objektivních ukazatelů pro měření pokroku dosaženého od přijetí doporučení. Je však nezbytné je aktualizovat, aby se zlepšila transparentnost, protože lze konstatovat, že v různých kategoriích nestandardního zaměstnání chybí údaje, například u sezónního zaměstnání v zemědělském a potravinovém odvětví (zaměstnanci se smlouvou na dobu určitou, vyslaní pracovníci nebo osoby vykonávající občasnou práci). To je důvodem nedostatků Eurostatu. Aby bylo možné zajistit srovnatelnost a statistickou spolehlivost použitých ukazatelů, je nezbytné usilovat o aktualizaci jejich souboru.

4.5 EHSV bere na vědomí výměnu informací mezi zástupci členských států a sociálními partnery. Domnívá se však, že s ohledem na velkou rozmanitost situací v členských státech je nezbytné zlepšit kontrolu přístupu k sociální ochraně ve všech členských státech EU a doplnit dostupné informace ohledně naplnění rizik, pobírání dávek, kvantifikace nedostatků v oblasti formálního sociálního zabezpečení a přiměřenosti. Členské státy by rovněž měly být vybízeny k tomu, aby navrhly přiměřené systémy sociální ochrany pro osoby samostatně výdělečně činné a vybízely je k účasti ve všech nabízených oblastech.

4.6 EHSV podotýká, že určité části sociální ochrany vykazují více nedostatků. Tak je tomu s dávkami v nezaměstnanosti (třináct členských států), v nemoci (jedenáct) a v mateřství (devět). Mezi kategorie, kterých se to týká, patří příležitostní pracovníci nebo pracovníci se zjednodušenými krátkodobými smlouvami na dobu určitou, sezónní pracovníci a pracovníci s jinými pracovními smlouvami, které jsou specifické pro danou zemi. Kromě toho se na osoby samostatně výdělečně činné v devatenácti členských státech a na některé pracovníky s nestandardní smlouvou v sedmnácti členských státech nevztahuje zabezpečení alespoň v jedné oblasti sociální ochrany.

4.7 EHSV má za to, že Komise by měla zvýšit svou podporu členským státům při překonávání zjištěných překážek, aby mohly přezkoumat a v případě potřeby řešit své nedostatky v oblasti sociální ochrany pro nestandardní zaměstnání. Spolu s tím, že je nezbytné zachovat přiměřenou flexibilitu trhu práce, je zároveň složité rozšířit sociální zabezpečení na osoby samostatně výdělečně činné (zejména pojištění pro případ nezaměstnanosti a invalidní pojištění) a na specifické skupiny, jako jsou pracovníci platforem, pracovnice v cizí domácnosti, zemědělští pracovníci atd. Je třeba zohlednit osvědčené postupy.

4.8 EHSV si je vědom, že opatření, která mají snížit využívání nestandardních smluv, aniž by došlo ke ztrátě flexibility pro podniky a pracovníky, přispívají ke zmírnění nedostatků ve formálním a efektivním sociálním zabezpečení (opatření zahájená v Nizozemsku, Polsku a Německu). K těmto opatřením patří omezení sociálních a daňových pobídek u krátkodobých smluv a smluv s osobami zdánlivě samostatně výdělečně činnými, regulace práce prostřednictvím platforem nebo reforma pracovněprávních předpisů za účelem vyřešení segmentace. Správná klasifikace zajišťuje přístup k náležité sociální ochraně a vytváří jasnější právní prostředí.

5. **Konkrétní připomínky**

5.1 EHSV bere na vědomí přehled 26 vnitrostátních prováděcích plánů, z něhož vyplývá, že – podle zprávy Komise – téměř všechny plány odkazují na existující nebo přetrvávající nedostatky v přístupu k sociální ochraně na vnitrostátní úrovni, avšak pouze v polovině členských států se zabývají všemi skupinami a typy nedostatků. Některé státy se domnívají, že uplatnily všechna ustanovení doporučení (Bulharsko a Švédsko) nebo téměř všechna (Česko, Francie, Maďarsko, Rakousko a Polsko).

5.2 EHSV také se znepokojením konstatuje, že harmonogramy uplatňování (ať už přijaté, nebo plánované) se v jednotlivých zemích významně liší: deset vnitrostátních prováděcích plánů se zaměřuje na jedno hlavní politické nebo legislativní opatření, jedenáct z nich obsahuje soubor tří až osmi opatření a pouze belgický plán obsahuje více než třicet opatření. Pouze třináct států zmiňuje přijatá opatření.

5.3 EHSV považuje za nezbytné, aby vnitrostátní prováděcí plány zohledňovaly všechny skupiny pracovníků v nestandardní formě zaměstnání, nikoli pouze konkrétní malé skupiny, a v zájmu omezení stávajících nedostatků doporučuje přezkoumat veškeré režimy / odvětví sociální ochrany. Sedmnáct členských států přistupuje k řešení nedostatků v oblasti sociální ochrany selektivně a soustředí se na osoby samostatně výdělečně činné.

5.4 EHSV s ohledem na zprávu Komise konstatuje, že malá skupina vnitrostátních prováděcích plánů (např. plány Belgie, Estonska a Kypru) zahrnuje podrobné informace o každém plánovaném opatření, ale většina členských států neuvádí podrobnosti k opatřením oznámeným do budoucnosti. EHSV žádá Komisi, aby byla podrobnější, pokud jde o vyžadování a hodnocení minimálních informací pro tyto plány, s cílem zlepšit ukazatele transparentnosti různých nestandardních situací a zároveň zabránit vytváření další administrativní zátěže.

5.5 EHSV vyjadřuje své znepokojení ohledně toho, že pouze v omezeném počtu vnitrostátních prováděcích plánů je zmiňováno zapojení sociálních partnerů do přípravy plánu. Ostatní zúčastněné strany, například organizace občanské společnosti, zmiňovány téměř nejsou. EHSV žádá Komisi a členské státy, aby byly vnitrostátní prováděcí plány prováděny v rámci sociálního dialogu, se zapojením sociálních partnerů a organizací občanské společnosti.

5.6 EHSV má za to, že vnitrostátní prováděcí plány by mohly být účinnější, pokud by Komise vyžadovala lepší propojení s politickými opatřeními v rámci národních plánů pro oživení a odolnost a následnými opatřeními v rámci evropského semestru. Podle EHSV by toto propojení maximalizovalo pozitivní dopad plánů a zmírnilo by případné rozpory. Za tímto účelem by měly členské státy dostávat odpovídající podporu.

5.7 Podle nastavení MOP jsou přiměřené a udržitelné systémy sociální ochrany nezbytnou podmínkou pro zaručení kvality života všech osob. EHSV se proto domnívá, že je nezbytné povzbuzovat členské státy, aby – při zohlednění vnitrostátních postupů – přešly na takové systémy sociální ochrany, které se nebudou zaměřovat jen na pracovníky, ať už ve standardní nebo nestandardní formě zaměstnání, nýbrž na všechny občany, aby bylo pokud možno dosaženo pokroku směrem k univerzálnějším systémům, přičemž bude vždy zaručena dostatečná ochrana a finanční udržitelnost těchto systémů ([18]).

5.8 EHSV doporučuje Komisi, aby v zájmu sladění důstojné práce s potravinovou suverenitou zlepšila sociální ochranu sezónních pracovníků zemědělsko-potravinářského průmyslu, mimo jiné podporou činností vzájemného učení mezi členskými státy, včetně boje proti nehlášené práci.

5.9 EHSV konstatuje, že SDEU a vnitrostátní soudy omezují možnost zavádět prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů pozitivní opatření k nápravě genderových rozdílů v oblasti sociální ochrany. Proto navrhuje Komisi a Radě reformovat směrnici 79/7/EHS s cílem přizpůsobit ji současnosti. EHSV proto vyzývá Komisi, aby co nejdříve posoudila provádění směrnice 79/7/ES a případně navrhla Radě a Evropskému parlamentu reformy, které považuje ze strany členských států a v rámci sociálního dialogu za nejvhodnější pro podporu účinné nápravy těchto nedostatků, v souladu s čl. 157 odst. 4 SFEU.

5.10 EHSV se domnívá, že dalším užitečným způsobem, jak dosáhnout pokroku v oblasti osvědčených postupů uplatňovaných při přizpůsobování vnitrostátních systémů sociální ochrany nestandardnímu zaměstnání a napravit případnou nerovnováhu, je výměna zkušeností mezi členskými státy. Žádá proto Komisi, aby podporovala tento typ setkávání sloužících ke vzájemnému učení a případně usnadnila účast vnitrostátních sociálních partnerů a EHSV na těchto setkáních.

V Bruselu dne 23. října 2024.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE

([18]) Například minimální příjem v členských státech, včetně usnadnění návratu do zaměstnání, v souladu se zásadou 14 evropského pilíře sociálních práv.

PŘÍLOHA

Následující pozměňovací návrhy byly v průběhu jednání zamítnuty, obdržely však alespoň čtvrtinu odevzdaných hlasů (čl. 75 odst. 3 jednacího řádu):

Pozměňovací návrh 1

SOC/802

Nerovnováha v oblasti sociální ochrany

Odstavec 5.9

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh VR
EHSV konstatuje, že SDEU a vnitrostátní soudy omezují možnost zavádět prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů pozitivní opatření k nápravě genderových rozdílů v oblasti sociální ochrany. ***Proto navrhuje Komisi a Radě reformovat směrnici 79/7/EHS s cílem přizpůsobit ji současnosti.*** EHSV proto vyzývá Komisi, aby co nejdříve posoudila provádění směrnice 79/7/ES a ***případně navrhla Radě a Evropskému parlamentu reformy***, které považuje ze strany členských států a v rámci sociálního dialogu za nejvhodnější pro ***podporu účinné nápravy*** těchto nedostatků, v ***souladu s*** čl. 157 odst. 4 SFEU.	EHSV konstatuje, že SDEU a vnitrostátní soudy omezují možnost zavádět prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů pozitivní opatření k nápravě genderových rozdílů v oblasti sociální ochrany. EHSV proto vyzývá Komisi, aby co nejdříve posoudila provádění směrnice 79/7/ES a ***motivovala členské státy k provádění reforem***, které považuje ze strany členských států a v rámci sociálního dialogu za nejvhodnější pro ***nápravu*** těchto nedostatků, ***a to tím, že zavede pozitivní opatření uvedená*** v čl. 157 odst. 4 SFEU.

Odůvodnění

Namísto výzvy k revizi směrnice 79/7/ES by se měl text zaměřit na požadavek určený členským státům, aby provedly vhodné reformy. V čl. 157 odst. 4 se uvádí, že „S ohledem na zajištění úplné rovnosti mezi muži a ženami v profesním životě nebrání zásada rovného zacházení členskému státu zachovat nebo zavést opatření poskytující zvláštní výhody pro usnadnění profesní činnosti méně zastoupeného pohlaví nebo pro předcházení či vyrovnávání nevýhod v profesní kariéře."

Výsledek hlasování

pro:	82
proti:	90
zdrželo se hlasování:	20

Pozměňovací návrh 2

SOC/802

Nerovnováha v oblasti sociální ochrany

Odstavec 1.5

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh VR
EHSV se domnívá, že – aniž by byla dotčena ***možnost prozkoumat normativní nástroj*** – cesta vytyčená doporučením Rady členským státům o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně umožňuje dosáhnout pokroku, pokud jde o:	EHSV se domnívá, že – aniž by byla dotčena ***případná další opatření EU k řešení zbývajících problémů*** – cesta vytyčená doporučením Rady členským státům o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně umožňuje dosáhnout pokroku, pokud jde o:
a) přiměřené systémy sociální ochrany (vyrovnání rozdílů v oficiálním přístupu);	a) přiměřené systémy sociální ochrany (vyrovnání rozdílů v oficiálním přístupu);
b) kumulativní práva nebo práva přenositelná mezi systémy (efektivní sociální zabezpečení);	b) kumulativní práva nebo práva přenositelná mezi systémy (efektivní sociální zabezpečení);
c) dostatečné dávky s poměrnými příspěvky (přiměřenost);	c) dostatečné dávky s poměrnými příspěvky (přiměřenost);
d) přiměřené informace o právech a povinnostech (transparentnost).	d) přiměřené informace o právech a povinnostech (transparentnost).

Odůvodnění

Vzhledem k závěrům zprávy Komise Radě o provádění doporučení Rady o přístupu zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně není nutné odkazovat na možnost prozkoumat normativní nástroj. Mimo jiné se v ní uvádí:

— Doporučení Rady sehrálo určitou roli při vytváření impulsu pro provádění změn v dlouhodobě zavedených vnitrostátních systémech sociální ochrany.

— Doporučení [je] důležitější než kdy jindy při zajištění toho, aby systémy sociální ochrany byly schopny ochránit velkou část aktivního obyvatelstva před ekonomickými otřesy.

— Provádění doporučení Rady musí být zakotveno v širších socioekonomických politikách na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni. Důležité je, že některé členské státy využily doporučení a související proces vnitrostátních prováděcích plánů jako příležitost k zamyšlení, k provedení nebo k přípravě obecných reforem systémů sociální ochrany.

— Přizpůsobení systémů tak, aby byl zajištěn lepší přístup k sociální ochraně pro všechny, je dlouhodobý proces, do kterého jsou zapojeni sociální partneři a další příslušné vnitrostátní organizace.

— Zpráva [...] by měla být podnětem k debatám o tom, jak řešit zbývající problémy a jak by EU mohla toto úsilí podpořit.

Výsledek hlasování

pro:	81
proti:	105
zdrželo se hlasování:	12

Pozměňovací návrh 3

SOC/802

Nerovnováha v oblasti sociální ochrany

Odstavec 1.9

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh VR
EHSV konstatuje, že Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) a vnitrostátní soudy omezují možnost zavádět prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů pozitivní opatření k nápravě genderových rozdílů v oblasti sociální ochrany. ***Proto navrhuje Komisi a Radě reformovat směrnici 79/7/EHS s cílem přizpůsobit ji současnosti.*** EHSV proto vyzývá Komisi, aby co nejdříve posoudila provádění směrnice 79/7/ES a ***případně navrhla Radě a Evropskému parlamentu reformy***, které považuje ze strany členských států a v rámci sociálního dialogu za nejvhodnější pro ***podporu účinné nápravy*** těchto nedostatků, v ***souladu s*** čl. 157 odst. 4 SFEU.	EHSV konstatuje, že Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) a vnitrostátní soudy omezují možnost zavádět prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů pozitivní opatření k nápravě genderových rozdílů v oblasti sociální ochrany. EHSV proto vyzývá Komisi, aby co nejdříve posoudila provádění směrnice 79/7/ES a ***motivovala členské státy k provádění reforem***, které považuje ze strany členských států a v rámci sociálního dialogu za nejvhodnější pro ***účinnou nápravu*** těchto nedostatků, ***a to tím, že zavede pozitivní opatření uvedená*** v čl. 157 odst. 4 SFEU.

Odůvodnění

Namísto výzvy k revizi směrnice 79/7/ES by se měl text zaměřit na požadavek určený členským státům, aby provedly vhodné reformy. V čl. 157 odst. 4 se uvádí, že „S ohledem na zajištění úplné rovnosti mezi muži a ženami v profesním životě nebrání zásada rovného zacházení členskému státu zachovat nebo zavést opatření poskytující zvláštní výhody pro usnadnění profesní činnosti méně zastoupeného pohlaví nebo pro předcházení či vyrovnávání nevýhod v profesní kariéře."

Výsledek hlasování

Stejný výsledek jako u pozměňovacího návrhu 1 k odstavci 5.9 (provázané pozměňovací návrhy).